

soais, regi suaviter, episcopis honorifice, principibus fiducialiter, omnibus veraciter. » Optandum vero etiam foret, ut principes, aliæque sublimiores personæ hisce doctoribus, consiliariis, ac moderatoribus, exemplo potentissimi regis et imperatoris Caroli, benevolas aures præberent, eosque adversus malevolos susurratores sua auctoritate foverent atque protegerent.

CLXVI. Ex his, quæ de vita beati Flacci Albinus seu Alcuini hucusque ex ipsis illius scriptis Operibus commentari sumus, intelligi potest non immeritas esse laudes quas in ipsum contulerunt veteres et recentiores scriptores, quorum testimonia atque elogia, post illius vitam ab anonymo coævo et a cl. D. Quercetano descriptam, proferemus. Illud vero maxime in tam celebri viro laudandum est, quod cum alii de illius eruditione sublimiter sentirent, ipse scripta sua cum magna humilitate ac modestia censuræ aliorum subjeceret. Ita enim scribit in epist. 67 (nunc 82) responsoria ad domnum regem : « Quod vero in fine epistolæ familiariter et salubriter me admonere curastis, ut si quid humiliter emendandum sit, corrigatur : nunquam fui, Deo donante, in errore meo pertinax, nec de meis confidens sensibus; nec talis, ut meliori sententiæ facile acquiescere non valerem... hoc omnino vestram sentire sapientiam obsecro, non vobis quasi nescienti, sed quasi probanti scribere; nec quasi ignoranti, sed magis corrigenti dirigere

A parvitas meæ sensus. » Et in epist. 85 (nunc 101) : « Gratias agimus venerandæ pietati vestræ, quod libellum, secundum vestræ jussionis præceptum vobis directum, auribus sapientiæ vestræ recitari fecistis : et quod notari jussistis errata illius et remisistis ad corrigendum; quamvis a vobis melius emendari potuisset, quia alterius iudicium in quolibet opere plus sæpissime valet, quam proprii auctoris. » Ita scribit, ita de se humiliter sentit magnus ille scientiarum omnium restaurator, et integrarum nationum primus magister Alcuinus. Utinam hac modestia præditi essent moderni plerique doctores ac scriptores, qui suorum sensuum etiam in materia religionis ac morum, adeo tenaces sunt, ut nec a potestate ecclesiastica, nec a civili se corrigi patiantur. Utinam vero etiam terrarum principes, Caroli Christianissimi regis et imperatoris exemplo incitati, sua a Deo accepta potestate et auctoritate uterentur, ac scriptorum hujusmodi audaciæ ac prætensæ sentiendi scribendique libertati severis legibus obviarent, libellosque religioni simul ac moribus exitiosos, quibus subditorum mentes corrumpi necesse est, eliminarent, et jam vulgatos suppressi atque exuri juberent!

Hæc sunt, quæ de vita beati Alcuini commentari nobis libuit, et licuit. Plura alia huc pertinentia industrius lector in monitis præviis, quæ singulis prope opusculis præmissimus, reperiet.

BEATI FLACCI ALCUINI VITA.

Ex vetusto codice ms. sanctæ Mariæ Rhemensis primum a D. Andrea Quercetano edita.

MONITUM PRÆVIUM.

Nomen scriptoris hujus Vitæ ignoratur. Quanta illius auctoritas sit, ex ætate qua vixit, et a teste ex cuius relatione beati Alcuini acta didicit, æstimandum est. Opus is aggressus est, cum Aldricus Ferrariensi monasterio præerat abbas, uti ipse scribit infra cap. 10, num. 19. Ex quo intelligitur hanc Vitam scriptam esse ante annum 829 quo Aldricus ex abbate factus est episcopus Senonensis. Porro acta ac virtutes beati Alcuini se didicisse initio et sine prologi testatur ab ejus discipulo Sigulfo, quem etiam suum institutorem vocat : hinc vero simillimum est, hunc anonymum fuisse monachum Ferrariæ, cujus abbas fuit Sigulfus ante Aldricum. Primus hanc Vitam edidit Andreas Quercetanus ex cod. ms. Rhemensi veterrimo, inquit D. Mabillonius, auctoris ætate exarato. Suriana editio ad normam Chesniæ facta est, additis in margine capitulationibus, quas una cum D. Mabillonio retinimus, quamvis D. Henschenio ad 19 Maii alla divisio placuerit, qui etiam eidem operi nonnullas correctiones in lectoris commodum adhibuit, quas ubique indicabimus.

PROLOGUS AUCTORIS.

I. Superna Christi rorante dextera et juvante gratia, reverendissime Pater æque et amantissime, jubes, ut tibi de admirandæ vitæ initio sineque Patris Alcuini, quæ ejus nosse potui, narrante fidelissimo Sigulfo discipulo, sermone licet inculto e parvo, tamen veritate referto, scribam ædificationi bonnallorum profutura; asserens te diu super hæc non modicum ferre sitim : non quia calare ignita saperno tua viscera sanctorum innumerabilium vita, gestis piis, et studiis nequeant refici, quos sanguine proprio, vel sæculi suarumque abrenuntiatione voluptatum, Agni cœlestiumque constat virtutum consortio mercari, quibus una suavi cum canore felicibus fruentes júbilo insatiabili, vestimentis, sive palmarum frondibus (mens quibus luminis ornatur fe-

C rax), viaque [Henschenius, viam quæ] arcta exstat et angusta, Hebræorum pueris asinæque terga Christo sessore præbente [H., premente] humilii, planam et meabilem reddidere. Sed quoniam mundo fluide cum suis senescente vix admodum pauci reperiri queant, priscorum in omnibus ardua sequi vestigia qui possint (qui capiti summo quanto viciniores, tanto actuum immensitate fuisse probantur illustres, Domini tabernaculum instar columnarum firmissime sustententes [ut] aquarum inundatione, atque ventorum impulsionem nunquam labi, neque moveri possit), ideo necesse valde esse asseris, ut si aliquem nostris temporibus imitatione pia sequendum Christi nobis gratia contulerit, hujusmodi lucerna non sub modio, neque sub lecti quiete, sed supra candelabrum ponatur; ut ingredientem Ecclesiam lumine illustrentur claro. Ipse siquidem familiæ Pater, qui prima hora, idem et undecima vineæ operarios conduxit, quibus et unam mercedem dare jussit. Neque enim, si manus, aut circa Christi os barba pendens, niveique dentes, qui queant panis crustam parvulis masticare, vel oculi pulchriores vino, quo nutriuntur virgines, esse nequimus; ob hoc a corporis Domini compagine separabimur optabili, in eadem tantum [si] fide, spe et charitate, juxta Apostolum, [simus] radicati et fundati, ut multi unum efficiamur corpus Domini, manente charitatis [unitate in] differentia stellarum.

II. Nempe oculi fuerunt apostoli, solis æterni splendorem mentis puritate utcumque contemplantæ, sicut apostolorum princeps Petrus, virgoque Joannes : quorum alter hæresium plurimarum devitans opiniones, ex duabus consistentem substantiis Filii Dei viventis unam confessus est personam, dicens : *Tu es Christus Filius Dei vivi (Matth. xii, 16)*. Alter in seipso animam effundens suam, et cuncta creata transcendens, ad eum, per quem sunt omnia facta, conscendit, ac ejus potatus uberibus inauditum sæculis eructavit arcanum, dicendo : *In principio*

erat Verbum, etc. Fuere pectus æreum, clare prædicando, martyres beati ferreumque, grassantium ignes persecutorum ferendo, ut Cyprianus, Laurentius, Dionysius, Mauritius: Exstiterunt sancti confessores atque doctores, quo doctrinarum cibi conderentur, venter, Martinus, Hilarius, Benedictus monachorum pater eximius, Ambrosius, Gregorius, Hieronymus, Augustinus. Hi ergo omnes duobus Samaritæ munerati denariis, quidquid proprio valere sudore, intra stabulum vulnerato impenderunt, nunc expectata gloriose ditati mercede. At modo, abundante iniquitate, apostoli juxta prophetiam, et refrigescente charitate multorum, quasi pupilli absque patre facti, matris residentes in genibus, quæ amarissimis hinc inde quatitur fluctibus stans in medio mari, priorem nos Patrum muniri egemus suffragiis, eorumque nutriri vitalibus stipeadiis, ne fame periclitemur in via cursus nostri laboriosa: quia potius relinquamus navem, sæculi onustam mercibus, vero hæreamus ut capiti, dicamusque: *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum (Cant. 1, 4)*. Qui enim mons cervis amœnus celsa petentibus, dignatus est et herinacii humilibus refugium pateferi, salvans homines simul et jumenta, noverunt qui se esse apud eum.

III. Ergo quos et ævi nimium et propria gravat valetudo, antiquorum ad plenum quia nequeunt sequi, saltem illorum vestigia sequantur, quos secum convixisse suo in tempore, et evidentibus indicibus Christo placuisse certissime probarunt, Benedicti scilicet monachi et Alcuini per omnia canonicis imitatione digna: cujus tuis devote parens, sanctissime Pater, jussis, aggrediar calamo, non sæcularis eloquentiæ redolente stemmate, sed sicut corporis, ita sensus halbutie scripturæ vitam; testans Deum Jesum non elationis me fastu hoc arripere tentasse, sed multorum animabus prodesse cupisse. Scribam igitur fideliter quæ ab ejus fidelissimo tantum didici discipulo, Sigulfo scilicet institutore meo, dilectissimum quem tu quoque habuisti patrem, qui præ cunctis mortalibus, post sancti Edberti^b discissum, solus ipsis meruit nosse secreta eximia. Te ergo, Domine, te deprecor, Pater venerande, tua ut sim hoc in sudore pia fultus intercessione, qui me hactenus ista silentem aperto imperas jam sonare ore.

CAPUT PRIMUM.

Alcuini pueritia ac prima studia.

IV. Vir Domini *Albinus* nobili gentis Anglorum exortus prosapia, nobilior Christi Jesu regeneratus undis exstitit vitalibus; qui cum matris ablactaretur carnalibus, Ecclesiæ traditur mysticis imbuendus uberibus. Cujus jam tunc Jesus sua possidens dignatione corpusculum, non hoc foetidus ab antiquo hoste permisit pollui lusbis obscenisque actibus, quippe qui suam, antequam nasceretur, in eo prædestinaverat consecrare sedem.

V. Dumque adhuc esset parvulus, diurna sub luce per canonicas cum aliis sæpe frequentabat ecclesiam horas; nocturnis autem perraro temporibus. Cumque alter eum a decimo annus teneret, contigit nocte quadam eum, cum uno simplici et tonsorato rustico, separatim una jacere in domo. Postulaverat siquidem rusticus ille simplex magistrum industris pueri, ob suæ solitudinis nocturnæ solamen, ut una nocte quemlibet ex schola puerum secum sua juberet in cella dormire, eo quod quempiam suorum non haberet ad præsens. Cui, nutu Dei, Virgiliti amplius quam psalmodum amator conceditur puer *Albinus*. Ecce vero circa galli cantum solito more pulsatur a custode signum nocturnarum vigiliarum, debitum a fratribus persolvitur officium; sed rusticus ille simplex latus se vertens in alterum, quippe nimium circa hujusmodi negli-

gens, dormiendo stertebat; cumque jam invitatorius fuisset ex more cantatus cum antiphona psalmus, subito domus illa vere rustici spiritibus repletur tetris, qui ejus cingentes stratum dicunt: *Bene quiescis, frater*. Quo repente expergefatto inculcatur eadem, cur, inquit, *fratribus in ecclesia vigilantibus tu hic solus stertis? Quid multa? Verberatur utiliter in tantum, ut sua cunctis ex mutatione salubri præstaret cautelam et canticum: Hæc mutatio dextera Excelsi*, dum anticipenter oculi ejus nocturnas vigilias. Dumque is verberaretur, puer nobilissimus tremiscens, ne sibi eadem fierent, hæc, ut ipse post testatus est, corde dicebat imo: « O Domine Jesu, si me nunc istorum eruis manibus cruentis, et post hoc sollicitus erga ecclesiæ tuæ vigilias ministeriaque laudum non fuero, plusque ultra Virgilium quam psalmodum modulationem amavero; tunc tale sortiar castigationis flagellum. Tantum, obnix precor, libera me. » Denique arctius menti ut hoc imprimeretur ipsius, posteaquam a verberatione rustici cessatum, jubente Domino, est, spiritus nequam huc illuc oculos vertentes, vident diligentissime corpus et caput pueri omne pannis involutum, penitus inscium anhelitus. Princeps autem illorum interrogat suos: « Quis hic alter quiescit in domo? Est, inquit, *Albinus* hic absconsus puer in lecto. » Puer vero, ubi se latere non posse persensit, lacrymarum nimio perfusus imbre, quanto prius pavore suppressus, tanto magnis ut puer redditur perstrepens clamoribus. Illi vero immisericorditer hunc volentes et non prævalentes [pœna] afflicere, pertractant quid super eo agere debeant. Sed sententia Domini restricti, ne voto satisfacerent suo, aiunt imprudentes, prudenter tamen: « Non istum verberibus, quia rudis adhuc est, acribus [Al., acris], pedum tantum, in quibus duritia inest calli, tonsione cultelli castigemus, et emendationem sponsonis nunc suæ confirmabimus. » Jamque nudatis vestimento pedibus malorum manibus, crucis se munienſ Albinus velociter signo, psalmodumque decantans duodecimum affectu omni, malorum subito disparuit turba. Et rusticus semivivus una cum puero agili se præcedente gressu, sanctorum in basilicam confugit ad præsidia.

VI. O insidiator calcanei, cujus est panis pulvis, non frumentum Domini, qui capite contereris! O inimice piis! num tu demens, qui quondam cœli quærebans indebite fieri sensor Celsissimi? Si Altissimo, ut jactabaris, similis incomprehensibili claritatis luce in monte Dei fueris, qui obscura sub nocte actus niteris diligenter mala tua cum accensione scrutari humanos? Nempere fatebor, tuarum, ut dicas consequentia, tenehrarum te juste factum judicis principem propria præsentia. Nam etsi in angelo appares lucis, lucem nobis conaris auferre intima pulvere tuo foetido. At si, ut es *Æthiops*, claritatem spei, pavorem incutiendo nimium, hoc in Albino agere tentasti puero, vincerisque humili ab homine, altum qui vicerat hominem. Verum si cognovisses, Christum gloriæ non crucifixisses, neque Christi-colæ Albinus [c quos sibi volens arte mirifica fructus actuum præparabas] callosas tondere plantas quæssisses. Abscondisti pedibus ejus rete captionis, et ipse quasi avis, pennis sustentatus columbæ, pedibusque cervi instar firmatis ac in excelsa constitutus, cum David a facie Saulis fugit, in solitudine commorari gaudens. Lacum aperuisti et effodisti, inque illum confusus cecidisti optata sine præta. Sagittæ in te retorquent tuæ acumen, inæstimabili dolore afficiunt. Cecidisti in terram vulnerator gentium sanctorum, conculcaris cum Albinus pedibus, amato projiceris et tumulo, quia fortis a fortiore victus. Grave sceptrum tuum, o exactor, et jugum humeris nostris impositum superatum a puero patrem adhuc ignorante vocare suum et matrem. Spe-

^a Abbatis sc. Anianensis.

^b Forte legendum *Eichberti* ex num. 11 infra.

^c Uncis comprehensa nullum reddunt sensum.

liis tuis, obliviscens te et populum suum, mater ornatur Ecclesia, spiritualium fecunda charismatum, insignia cœlorum cum virtutibus Domino concelebrans laudum cantica. Gratias semper tibi, Domine, referimus, bone Jesu, una cum Patre, sancto et Spiritu per sæcula, cujus est boni quicquid agimus, inchoamus et perficimus, juxta eum tuam docens nos gratiam qui ait: *Deus est autem, qui operatur in vobis et velle et perficere* (Philipp. 1, 13), et Psalmista: *Deus meus, misericordia ejus præveniet me* (Psal. xxxvi, 11). Et iterum alibi: *Et misericordia tua subsequatur me omnibus diebus vitæ meæ* (Psal. xxii, 6). Et tu ipse dixisti: *Sine me nihil potestis facere* (Joan. xv, 5).

CAPUT II.

Alcuinus traditur disciplinæ Hechberti in monasterio Eboracensi.

VII. Hæc ita se de initio pueri incipientis supra dicti habentibus. cœpit hinc sui quamdam ad similitudinem Domini, ætate [et] sapientia, cum vera et viva proficere philosophia, arctius ejus obsecundans jussis. Postque memoriter lectionem recitatam Psalmorum, beati gentis Anglorum Bedæ doctissimi discipulo Hechberto præsul^a, meritis magistro simili traditur, quasi lactis inscius fortibus jam alendus panibus: qui præcelsam in puero gnæviter, ut pote oppido perspicuus, fulgere Christi conspiciens gratiam, cœpit paulatim ei secretius secreta demonstrare sua: quippe quem imitatore compertissime gaudebat fore sui. Erat siquidem ei ex nobilium filiis grex scholasticorum, quorum quidam artis grammaticæ rudimentis, alii disciplinis erudiebantur artium jam liberalium, nonnulli divinarum Scripturarum, post istas manibus confricatas Patris, pectus in suum hordeas quas, triticeasque septenas trajiciebant, una gemino cum pisce, spicas. Omnes vero fide, spe, charitate, humilitate, jejuniis, castitate, obedientia, et circa Ecclesiæ officia devotissima æque et honestissima cura, omni cum circumspectione imbuebantur, verbis non tantum, quantum sancti patris Hechberti exemplis digni per omnia Christiani præsulis, in quo ea, suis quæ in præceptoribus fulserat, doctrina non mediocriter enituit, in sancto videlicet Anglorum apostolo Gregorio, Augustino ejus discipulo, Benedicto sancto, Cuthertoque simul et Theodoro, primi Patris et apostoli per omnia... sequentibus; et in viro, Domino nimium amabili Beda presbytero proprio præceptore suo; qui ab ineunte ætate quasi Samuel Domino consecratus, inscius coinquinationis ullius vestimenti, monasticis traditus a parentibus regulis quicquid verbo docuit, exemplo roboravit; qui postquam bonum certamen certavit, cursum consummavit, fidem servavit, talentumque sui Domini cum usuris duplicavit, die quo voluit et petiit, eo scilicet quo rex gloriæ Christus triumphator super omnes ascendit cœlos, ab incarnatione Domini 731, ^b vii Kal. Jun., a sancti vero Gregorii obitu 127 anno consummatus, ad Dominum migravit nonagenarius ^c, sicut quorundam affirmatio est. Nam nono decimo ætatis suæ anno levata, trigesimo vero sacerdos efficitur: a quo tempore, quæ ante per triginta annos didicerat Ecclesiæ profutura, usque quinquagesimo nono, cum sadore non inertis, dignis memoria libris inserere proprio stylo studuit: per alios autem triginta an-

nos, ferunt, ea quæ scripserat correxisse: discipulos quoque non mediocriter omnium liberalium artium studiis erudiisse: hanc antequam ægrotaret antiphonam ipsi valde festivitati convenientem dictans, componensque sua cum melodia ^d: *O Rex gloriæ Domine virtutum, qui triumphator hodie super omnes cœlos ascendisti, ne derelinquas nos orphanos, sed mitte promissum Patris in nos spiritum veritatis. Alleluia.* Cujus jam, ut dictum est, sequens Hechbertus vestigia, totum thesaurum suum Domini deputavit eloquia, Scripturarum rimando penetralia. Nam a luce diei surgente, si inevitabilis non obstitit præpeditio, vel ulla solemnitas præcellens, aut festivitas magna sanctorum, usque horam quasi ad sextam, sæpissime et nonam suo residens in lecto discipulis cuique convenientia Scripturæ pandebat arcana. Inde vero surgens, secretissimamque ad orationem confugiens holocausta medullata cum incenso arietum offerens prius Domino, ac post juxta exemplum beati Job (Job. 1, 5), ne forte filii ejus in benedictionis [maledictionis] laberentur foveam, sanctificabat eos offerens corpus Christi et sanguinem pro omnibus. Et sic tandem vespertina propinquante hora, præter Quadragesimam maxime, omni tempore tam ætatis quam hiemis parcum cum suis, digne tamen præparatum sumebat cibum; lingua non parcens lectoris, utroque ut reficeretur pane. Videres ergo tunc ante Patrem pueros præparatis se contreberrare telis, discutientes in secreto, quid post ordinaliiter protelarent in publico. Nonne videtur tibi de hoc etiam dici posse: *Sicut aquila provocat ad volandum pullos suos, et super eos volitat expandens alas, assumensque eos et portans in humeris* (Deut. xxxii, 11).

CAPUT III.

Alcuni adolescentis religiosa pietas.

VIII. Hos autem omnes, florida decoratus adolescentia Alcuinus, humilitatis sub lectione præbait. Is denique ^e pater pauperum, Christi multus amator atque adjutor, bis in die secretissimam orationem erat solitus fundere, purissimis cum irrigatione fontis, genu utroque in terram flexo, manibusque diutius instar crucis in cœlum erectis; ante scilicet quam cibum sumeret, et prius quam completorium cum suis omnibus celebraret: quo celebrato nullus discipulorum ipsius sine ejus benedictione capiti suo data, ullo unquam tempore membra audebat committere stratui. Qui omnes quidem diligebat, maxime tamen Albinum, fidelissimum suorum actuum sequacem, propter meritorum distantiam. Cui virtutes inter alias hoc erat datum specialius, ut nihil per se eligeret agere, quod magistri auctoritas probans non concederet [*Forte*, concederet]; nullasque unquam hostis machinas insidiasve pertulit interius, quas absque ulla verecundia magistro celaret exterius. Qua de re actum est ut stimulum, quem aliquando senserat, libidinis indomabilem arte hac mirifica vinceret gloriosissime, dum parvulus ad petram Babylonicos elisit, conterens caput serpentis insidiantis calcaneo. Cavebat enim ne super illo verba dicerentur Christi, quia *omnis qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguantur ejus opera* (Joan. iii, 20); sed potius illorum in sortem veniret, de quibus subnectitur: *Qui autem facit veritatem venit ad lucem, ut manifestentur ejus opera, quia in Deo sunt facta.* O vere monachum, monachi sine voto ^f, cujus exem-

reponit. **MABILL.**

^a Neque Beda hanc antiphonam composuit, sed eam, haud dubie jam ab Ecclesia receptam, morti proximus frequentasse memoratur in epistola Cuthberti discipuli sui: *Secundum nostram, inquit Cuthbertus, consuetudinem et sui.* **MABILL.**

^e Nempe Hechbertus.

^f Nempe in regula monachorum sancti Benedicti præscribitur cap. 8 ut monachi malas cogitationes cordi suo advenientes abbati non celent suo. **MABILL.**

^a Hechberto præsulⁱ. Seu Egberto qui regis Eadberti frater fuisse dicitur, et in archiepiscopatu Eboracensi anno 732 successit sancto Wilfrido II.

^b Imo anno 735. Vide Mabill. Act. SS. Bened. sæc. iii, part. 1, in Elegio Ven. Bedæ. Vide etiam supra in Vita a nobis concinnata, cap. 3, num. 11 seqq.

^c Falsa hæc traditio facile corrigi poterat ex lectione Bedæ Historiæ, in cujus fine Beda testatur, se undesexagenarium operi supremam manum imponere anno 731, quo ejus obitum auctor iste perperam

pli æquax perraro reperit monachus ex debito. A
 imitemur ergo Albinum pium adolescentem Domini,
 fugiendo tenebras pharaonicas palpabiles; vertamus-
 que noctem in diem, et post tenebras speremus lucem,
 carcere principis tenebrarum evaso. Recordemur
 squamarum Behemoth sedulo, quibus corpus
 ejus se invicem prementibus compactum redditur:
 una enim uni conjungitur, et ne spiraculum quidem
 incedit per eas: una alteri adheret et tenentes se
 nequaquam superantur: cujus fortitudo in lumbis,
 cujus sunt nervi testiculorum perplexi: qui dormit
 sub umbra et secreto calami et locis humentibus.
 Gaudemus tuam, Albine, correctam pueritiam ex
 hostis antiqui crudelitate, dum in bonum tuum ma-
 litia illius utitur Deus. Veneramur mentis in adole-
 scente puritatem, atque constantissimam firmitatem
 magno in certamine, in quo duellionis spiritu sæpius
 agitata caro ossa, in multis quæ nequeunt pace frui
 quieta, Domino custodiende in te manent illæsa.
 Meruisti Dominum Christum mentis tuæ habere hos-
 pitem, quo te protegente aiebas: In te eripiar, Do-
 mine, a tentatione, et in te transgrediar murum, qui
 posuisti immaculatam viam meam, brachiaque mea
 ut arcum æreum. Miles igitur iste videamus quibus
 ex adverso rursus Janiæ queritur spiculis, in mo-
 dumque exercitus Judæ Machabæi antiquis patrum
 de victoriis armemur armis invictissimis.

CAPUT IV.

Invidiam sociorum superat. In exstasin rapitur.

IX. XIII Kal. Decemb. a igitur amissione orbatus
 patris Hechberti Alcuinus divino munere Elcbertum
 virum beatum et clarum loco amissi excepit, magi-
 stro per omnia similem. Cum ergo non modo sapientia
 venustate, verum illis etiam pollens virtutibus socios
 præcederet, nulli secundus apparens, sentit multis in
 rebus suo de profectu invidiæ spiritu eorum corda
 turbari, in tantum, ut eum claro nequaquam oculo
 aspicere, neque dulcibus verbis alloqui quirent.
 Sciscitans vero magistri super hac re consilium,
 hortatur beneficiis carbones ignis congerere super
 capita eorum. Audiens denique patris saluberrimum
 consilium, non ante ab intentione rationis [F., orationis]
 cessavit (considerans ne aliquid sibi contrarium ex ore
 ejus verbum audirent, eorum sæpius substernens se
 vestigiis, injuste licet cum ab eis argueretur) quam
 evidentem Domino mentis sanitatem impetraret; adeo
 ut repente mutati secundum eum a Magistro omnimodis
 habere gauderent. Trahiturque regulus manu ablactati
 pueri de sua, qua cubabat, caverna, et blandi columbarum
 ibi statuuntur amplexus. Magnæ autem certe sanctorum
 virtutes, per quas corpora sanantur, at non minoris
 admirationis ac venerationis æstimari debent, quibus
 medentur animæ. Hac autem insignitum virtute
 Albinum mira cum pietate veneremur, qui noluit
 absinthium sæcularis litteraturæ nosse, Dei quatenus
 intraret in potentiam. Enimvero sprevit mundum
 in maligno positum, aliorum mundo factus jungeretur
 illi, excelsior qui est cælis factus. Legebat in
 Apostolo, quia prudentia carnis inimica est Deo: legi enim
 Dei non est subjecta (Rom. VIII, 7), quam sequi si
 vellet illorum omnium generosissimus Albinus pro talibus
 ausis non diu procrastinata vindicta eos percelleret.
 Jam autem lubricos adolescentiæ calles digno cum
 præconio transiliens, quasi sol in cœli arce media,
 magno juvenutis calore figuratur. Jam quoque cum
 Moysæ Ægyptiaca doctus sapientia, cujus amputaverat
 crines et ungulas, montem, quo Deus videri posset,
 conscenderat; videratque virgam in colubrum,
 rursusque colubrum caudam tactum in virgam
 versus, abyssumque noverat invo-

cantem abyssum. Hærens illius vestigiis stat, qui
 supra montes evangelizat, annuntians bona, quatenus
 speculatorum levatam posset audire vocem.

X. Legens igitur Joannis Evangelium ante magistrum
 una suis cum condiscipulis, pervenit ad eam partem,
 quam soli norunt mente comprehendere mundicordes,
 quæ est ab eo loco quo ipse supra petus Domini
 recubuisse se dicit, usquequo cum discipulis
 suis trans torrentem Cedron Jesum egressum fuisse
 recolit. Hac ergo evangelica cum debriaretur
 lectione Albinus mystica, sedens ante magistri
 lectulum, subito ejus spiritu in exstasi ducitur: ac
 idem, qui quondam sub solis radio ante sanctissimi
 Patris Benedicti, nunc ante hujus oculos, curte sive
 equarum sub uno parco^b, omnis mundus collectus
 ostenditur: qui dum in hoc quod cernebat attentam
 oculorum figeret aciem, vidit totam per gyrum hanc
 clausuram quasi sanguine circumseptam. Cumque
 hac teneretur visione mirabili, sui in eum oculos
 vertentes nimia cum admiratione condiscipuli,
 nempe qui nihil videbatur habere sanguinis,
 conantur quæ dormientem excitare; ad quorum
 sonitum oculos in Albinum beatus Elcbertus
 dirigens eum diutius tacite conspicit dicens:
 Legite, filii; et istum nolite excitare, paululum
 ut somno indulgens efficacius me post audire
 queat tradentem. Jam vero ad seipsum Albino
 reverso, lectione accepta, jubente Patre omnes
 egrediuntur foras, Albinum solum retinens
 secum. Cui Pater idem ait: quid vidisti? rogo
 ne me celes. Volens autem omnino secretum habere
 quod viderat, timens ne forte elationis foveam
 incideret, respondit: Quid? mi domine Pater!
 Ad quem rursus vir beatus: Noli, filii, noli
 occultare mihi, neque enim curiositate illud a
 te requiro vana, sed utilitate tua. Videns
 autem Albinus se celare non posse, humiliter
 quemadmodum mundum omnem viderat, indicavit.
 Tunc Pater idem dixit sibi: Vide, filii mi, vide,
 ne præter uni, quem post meum discessum
 fidelissimum habebis super tua persona, hoc
 indices videris. Ipsi etiam interdicite, ut usque
 ad tuum obitum secretum habeat. Cujus ille
 obtemperans consilii Sigulfo tantum super se
 sua indicavit in vita. Qui igitur scire desiderat
 quomodo una sub clausura totum mundum
 conspiceret quiverit, ad Dialogorum sancti
 Gregorii recurrit librum (lib. II, cap. 35).
 Iuterim tamen noverit, in visione mundi non
 cœlum et terram fuisse contractum, sed
 videntis animum dilatatum, qui in Domino
 raptus videre sine difficultate potuit omne
 quod infra Deum fuit. Fortassis etiam
 quæret aliquis studiosius cur hac sub
 figura, curve circumdatum sanguine
 viderit. Noverit ille Christi sanguine totum
 sanctæ Ecclesiæ ovile circumdatum, ita ut a
 solis ortu usque ad occasum redempti de
 manu inimici ejus passione, quæ tunc sine
 dubio ardentius Albinus supersidebat
 animum, cum hanc ante magistrum legeret,
 dicere possint: *Confitemini Domino, quoniam
 bonus, etc.* Omnis ergo mundus sanguine
 Christi circumdatus una sub clausura
 cernitur, quando omnia, quæcumque a
 sanctis Patribus significative sunt gesta,
 et ab initio mundi scripta, sola Christi
 passione reserantur, qui est Leo de tribu
 Juda, radix David. Sin autem per
 clausuram gyratam, vitam carnalium
 suorum criminum circumdatam sanguine
 velit intelligi, quia ob hoc sit ei ostensa,
 ut ab eo calcata contemneretur,
 proprio relinquatur judicio.

CAPUT V.

Alcuinus levita ordinatur. In Franciam venit.

XI. Post hæc de virtute in virtutem succrescens,
 die Purificationis sanctæ Mariæ levita sacratur:
 nam dudum eadem die comam capitis amiserat.
 Cumque jam beatum Elcbertum patrem suum
 infirmitate prænuntiata celerius ad Christum
 transire nosset, qui

^a Anni 766, episcopatus 34. Vid. poema de Pont. Eborac. tom. II, vers. 1284 et 1395.

^b Henschenius legi posse credit: *Sub uno parco sive curte equarum.*

cuncta, sicut supra dictum est, cum ejus faciebat A consilio, studuit illum diligenter sciscitari, quid postquam sola separarentur morte, ipsum vellet juberetque agere. Cui ut jam claret Domini dedit responsum: « Romam volo venias, indeque revertens visites Franciam: novi enim multum te ibi facere fructum: eritque Christus dux tui itineris, perducens ac gubernans te illuc advenam, sis ut expugnator nefandissimæ hæresis, hominem Christum quæ conabatur adoptivum adstruere: et fidei sanctæ Trinitatis firmissimus defensor clarissimusque prædicator. Perseverabis ergo in terra peregrinationis, multorum illuminans animas. » Benedicens autem illum patrum suorum superius memoratorum benedictionibus, ac Christo Jesu commendans, servaret ut ipse eum, lætus Pater Elcbertus episcopus migravit ad Deum vi Idus Novembris ^a, quem pius Albinus ut patrem deplorans lacrymis, nolebat tamen consolationem recipere. Levita vero sanctis benedictionibus patrum hæreditario jure dedit curam magnopere talentum sui Domini multiplicare egregie. Docuit multos in Britannia, et non paucos post in Francia. Quo in tempore sociatur illi vir Deo amabilis, animi carnisque nobilitate insignis Sigulfus presbyter, custos Heboricæ civitatis Ecclesie; perpetuo ut illi jam hæreret, qui suo cum avunculo Autherto presbytero puer partes has petierat, Romamque ad ecclesiasticum ordinem descendendum ab eo ductus fuerat; nec non Metas civitatem causa cantus directus. In quo cum nimia panis penuria aliquo desudavit tempore ac multo cum fructu (postquam surum transmisit avunculum sanctum virum ad Dominum) propriam repedaverat patriam. Hi ergo tantum se dilexere mutuo, ut cerneret Rebecam Isaac, et Annam Tobie copulatam. Cumque jam omnipotens Deus Franciam spiritalibus divitiis, ut pridem terrenis glorificare vellet; dans ei regem secundum cor suum, fide, fortitudine ac amore sapientie, et corporis ineffabili pulchritudine, in his præclarissimum Carolum movit [*Hensch.*, movit] mentem Albini, consilium et jussionem sui patris ut impleret.

CAPUT VI.

Alcuinus Carolum Magnum artes liberales docet et monasteriis tribus præficitur.

XII. Jussus igitur ab Eanbaldio archiepiscopo successore Elcberti, ut sibi pallium impetraret ab apostolico, venit Romam. Cumque reverteretur accepto pallio, habuit regem Carolum Parma civitate obvium. Quem magnis rex alloquens suasionibus et precibus postulavit, ut ad se post expletionem missatici in Franciam reverteretur. Noverat enim eum quia olim a magistro suo ad ipsum directus fuerat. Fecit autem Alcuinus, aliorum deservire cupiens profectui, ut sibi rogarat [*Edit.*, rogaret], cum auctoritate regis sui proprii et archiepiscopi, eo tantum jure, ut iterum ad eos reverteretur. Pervenitque, Christo ducatum præbente, ad regem Carolum; quem tenens rex loco patris amplectitur, a quo artes introductus in liberales, refrigerari paululum noverat, sed exsaturari ob fervorem nimium satis nequibat. Tempore vero aliquanto cum eo peracto, dedit illi duo monasteria, Bethleem scilicet, quod altero nomine Ferrarias vocatur; et sancti Lupi apud Trevas ^b. At denique Albinus nolens sine auctoritate regis sui et episcopi proprium deserere locum quo educatus quocumque capitis comam amiserat, ac in levitam consecratus fuerat, postulavit magnam regem, ut daret ei licentiam remeandi in patriam. Quem Carolus voce blandientis alloquitur: « Sunt nobis, magister exi-

^a Anno 780. Vid. poema cit., vers. 1583, tom. II.

^b Monasterium Ferrariense situm in diocesi Senonensi; sancti Lupi in suburbio Triacassi. MABILL. — De his Alcuinus loqui videtur in epistolis 52 et 53 (nunc 66 et 67).

^c Vide epist. 101 (nunc 129) et chartam Caroli

mie, terrenæ divitiæ sufficienter, quibus te ut patrem honorare gaudemus; tuis nos, oramus, diu desideratis, et vix aliquando inventis, tua cum pietatis merce, illustrari. » Cui Albinus: « Domine mi rex, tuæ non dispoño voluntati renuere, auctoritate canonum cum firmata fuerit. Libenter etiam paternam in regione mea non modica prædicatione ditatus, hæc sprete, tibi ut prodesse possim, hic pauper stare delector. Tuum est tantum hoc a meo rege et episcopo impetrare. » Tandem igitur ratione victus, consensus ut iret, requiem non dans animis, jam secundo ad eum reverso [*Forte*, reversuro] firmiter impetraret, secum perpetuo ut duraret. Evoluto vero non parvo tempore, postquam Albinus secundo ad Carolum reversus est, sancti Martini apud Turones præficeretur pastor monasterii isdem ^c: qui digne Deo illud cum aliis regens monasteriis, vitam subjectorum, quantum valuit, corrigere studuit; ac quos indomitos accepit, rationabiles honestique moribus ut essent, et sapientie inquisitores, satagit.

CAPUT VII.

Felicem hæreticum refutat Aquisgrani.

XIII. Interea hæresis inimica Deo, partibus quæ pululabat Hispaniæ, asserens adoptivum Filium Dei esse secundum carnem, ad aures perducitur Caroli. Quod ut experimento novit rex magnus et per omnia catholicus, totis nisibus decertavit, ut destrueretur semen diaboli, zizaniaque de frumento Dei funditis eradicerentur. Advocans namque Albinum institutorem suum Turonis, et miserum Felicem hæresis hujus auctorem de Hispaniæ partibus, congregavit synodum magnam episcoporum in Aquisgrani imperiali palatio; in quorum ipse sedens medio, Felicem licet valde repugnantem, de natura Filii Dei secundum carnem cum Albino doctissimo disputando rationabiliter confingere jussit. Tum quantum episcoporum tunc existit silentium! O quam clara et inexpugnabilis, Caroli cum auctoritate, magistri sui fidei confessio atque defensio! Per plura autem Felix fugiens latibula, plurioribus ab Albino confossus est spiculis, in tantum, ut pene omnes civitates Israel consummaret, quousque Filius hominis veniret. Nam a secunda usque ad septimam sabbati parum aliud gestum est. Omnibus denique ejus patefacta socordia, atque ab universis apostolica auctoritate hæresis confutata, soli sibi latuit deformiter, usque dum dicta Cyrilli martyris ^d, ab Albino sibi directa legit lamentabiliter: *Ea natura, quæ per diabolum vitiosa est, super angelos exaltata est propter triumphum Christi, atque ad dexteram Patris collocata.* Hanc ergo legens sententiam, tandem se recognovisse et impie egisse voce et nimio fletu testatus est. Sed quod ad aliud tendens pauca super hac re præfibi, qui perfectus hanc scire sicut, legat ejus epistolas ad Felicem et Elipantum, et ipsorum ad illum: et nosse incunctanter poterit, quod desiderat.

Largiente Christo hactenus paululum de vitæ Albini initio, quæ cunctis non esse cognita putavi, non ut volui, sed fideliter quemadmodum potui, scripsi. Hinc jam calamus labris quassatum (neque enim judicavi, noverunt quæ super eo cuncti, parvo isti inserere operi) ad finem ejus, despicate crepitando licet, pertrahere conabor.

CAPUT VIII.

Alcuinus Fuldam secedere cupiens, Turonis retinetur. Ejus discipuli.

XIV. Cum igitur senectute unaque infirmitate plus solito se sentiret affectum, diu ut secum tractaverat,

Magni, tom. II, pag. 566 (Patrologiæ tomo XCVII, col. 990).

^d *Cyrilli martyris.* Sc. Alexandrini, qui martyr appellari potuit ob multa quæ fidei causa sustinuit disputando scribendoque.

velle se significavit regi Carolo, sæculum relinquere, postulans licentiam apud sanctum Bonifacium monasticam vitam secundum regulam sancti Benedicti ducere, monasteriaque sibi commissa suos ut inter discipulos divideret, si fieri posset. Sed rex terribilis et pius unum cum omni postulationis affectu denegavit: alterum libenter audivit, flagitans, quietissimus Turonis atque honorificentissime ut resideret, sibi que et omni sanctæ ecclesiæ commissæ [curam impendere] non detrectaret: onera vero sæculi, quæ ipse habuerat, discipulis, ut petierat, libentissime dispertit. Fecit ergo et ipse Albinus ut rex sapientissimus rogaverat, non quærens quod sibi foret utile, sed quod multis; ac Turonis diem novissimum præstolatus fuit. Vita denique ejus non monasticæ inferior fuit. Nam qualis in Patribus superius nominatis præcesserat, talis et in illo durabat; in jejuniis scilicet, in orationibus, in carnis mortificatione, in elemosynis, in psalmodum et missarum multa celebratione, et in aliis virtutibus, quibus possibile est humanam ornari naturam. Præter enim dies resurrectionis et festivitatis, jejuniis protelabat in vesperum, parcens cibo, quo amplius delectabatur; quo circa tantam sæpissime ori suo cœlitus datam gaudebat habere dulcedinem, quantam nequit humanus sermo fari. Tunc vero quidquid volebat, labore sine ullo velocissime dicere quibat: ita ut dicere posset: *Dilexi, Domine, mandata tua super aurum et topazion. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua! super mel et favum ori meo (Psal. cxviii, 127)*. Qui juvenis Psalmorum modulationem secretam non tantum, quantum aliam lectionem amaverat, modo jam senex nullatenus eorum decantatione saturari poterat. Secretissimam orationem semper in die, sicut supra de magistro ejus taxatam est, cum manuum diutina crucis extensione, eodem modo multis cum gemitibus (nam lacrymas perraro habere poterat) fundebat: discipulis similiter tradebat, quorum nobilissimus Sigulfus erat Vetulus, magnanimusque Withso; post hos Fredegisus et ejus socii. At tempore jam ultimo hærebatur et assiduus Raganardus, Waldramnus, qui adhuc supersunt: Adelbertus quoque beatæ memoriæ, quantum poterat, Sigulfus tunc filius, post autem venerandus Pater, et multi alii, quorum omnium utinam noverit Christus nomina. Hi vero omni se circumspectione prævidentes studebant sollicite ne quid coram eo reprehensionis agerent, multoties etiam et absque eo. Noverant enim eum vincium esse Deo, spirituque ejus illustratum; licet corporalibus oculis, senectute atque infirmitate resistente, jam clare videre nequiret: et ideo timebant actus suos eum latere non posse.

XV. Spiritu siquidem repletus prophetiæ quibusdam quæ eis essent ventura prædixit, sicuti fecit Raganardo de Osulfo *. Nam idem Raganardus quamdam horribilem sopori deditus videns visionem, quam bonum est silere, eidem Patri sequenti die cum pavore retulit timens, ne de se ageretur. At ipse Pater magno cum dolore respondit: « O Osulfus tu miser, quoties te monui, quoties corripui. Multum denique laborem in avunculum tuum habui, ut se corrigeret et viam mandatorum Dei operari cœpisset: prædixique ei, quia nisi fecisset, priusquam de sæculo migraret, plaga lepræ percuteretur; sicque factum est. Prædico ergo et tibi, fili mi, de Osulfo, super quo est hæc visio, quoniam neque in hac regione, neque in qua natus est, morietur; » quod postea probavit eventus. Mortuus est enim in Langobardia. Idem quoque Raganardus tentavit se nimis vigiliis et abstinentiæ nimia superfluitate, ignorantibus omnibus, affligere. Ita ut pro hac intemperantia gravissime succumberet febri: ad quem visitandum Pater veniens Albinus jubet omnes, præter Sigulfum, exire de domo ejus, quem increpans ait: « Cur sine cuiusquam consilio tam intemperanter agere ten-

A tasti? Nam ego considerans te velle hoc agere, in domo, in qua dormio, te quoque dormire jussi: tu vero statim, ut omnes dormire noveras, candelam latenter accendens in laterna celabas, ac ad locum illum pergens tota nocte vigilabas. » Et quidquid occulte ibi faciebat, noverat quod solus Deus, ipse ei indicavit, addens: « Quando mecum quoque ad mandatum pergebis, et te vinum bibere jubebam, arte calidissima dicebas: bibi, domine Pater, meo cum avunculo sufficienter. Cum autem ad tuum venires avunculum, et ipse quoque hoc te juberet, aiebas mecum te bibisse. Voluisti nos deludere, et deceptus es. Cave ergo ista, postquam surrexeris de febre, ne tale aliquid indiscrete unquam coneris agere. »

XVI. Audiens igitur ista Raganardus ab ipso qui vocabatur Vetulus, erubuit multumque expavit, sciens se deprehensum, suaque occulta latere Albinum non posse, et admirans dicebat: Quomodo psalm istud factum est? Testatur hodieque ipse coram Deo, nullum cognovisse hominem hoc antea homine revelante, præter solum Deum. Pœnitens denique quod egerat stulte, per omne post tempus vitæ Albini nihil tale sine illius egit consilio atque imperio.

CAPUT IX.

Benedicti Ananiensis abbatis adventum prædicit.

XVII. Sæpissime etiam ad eum missi venientes regis aliorumque amicorum, cum adhuc ab eo longe essent, eorum prædicebat adventum, causamque adventus, quid quoque afferrent, quidve secum vehere quærerent. Audiens autem ista discipuli quidam, usquedum probarent, senectutem ejus quasi desipientem culpabant. Vir quoque Domini Benedictus ei præ omnibus monachis familiaritate junctus, ad eum gratia consilii salutis suæ et suorum accipiendi, sæpius Gothiæ de partibus properabat. Quadam vero vice voluit taliter venire, nemo ut hoc agnosceret Turonis, quousque ad ostium assisteret domus Albini. Cumque adhuc haud prope esset, vocans Albinus unum suorum, ait: « Festina occurrere Benedicto abbati in loco tali, et dic ei, velociter ad me perveniat. » Fecit missus patris Albini, ut sibi præceptum fuerat, pervenitque post triduum ubi ei dixerat, et Benedictum reperit, eique, quod sibi jussum fuerat, nuntiavit. Stupens autem suum deprehensum conatum, cum velocitate pervenit Turonis ad eum. Cumque se alterutrum tripudiantes deoscularentur, inquit Benedictus Pater reverendus suppliciter: « Domine Pater, quis meum vobis prædixit adventum? » Respondit ei: « Nullus homo verbis mihi innotuit. » Cui idem: « Quis tunc, Domine? Frestan litteris cujusquam audistis? » At ille, « vere, inquit, nullis. » Ad quem vir idem rursus: « Si neque ab homine ullo dicente, neque litteris cujusquam præscistis, precor, mi Pater, quonam modo illud noveris, edicite. » Cui Albinus: « Noli amplius hoc me interrogare. » Cum vero venerabilis vir Benedictus jam reverti vellet, petiit eum, ut quemadmodum speciali oratione pro se orabat, ei panderet. At ipse ait: « Hoc namque Christum rogo; Domine, da mihi intelligere peccata mea, et veram confessionem facere, et dignam pœnitentiam agere; et da mihi remissionem peccatorum meorum. » Cui vir Deo dignus Benedictus ait: « Addamus, mi Pater, huic orationi unum sermonem: et post remissionem salva me. » At Albinus gaudens dixit: « Fiat, reverentissime fili, fiat. » Iterum autem vir idem flagitabat, ut sibi diceret, quando crucem videns se contra eam inclinabat, quæ verba labris silenter depromeret. Ille vero hoc inquit: « Tuam crucem adoramus, Domine, tuam gloriosam recolimus passionem. Miserere nostri, qui passus es pro nobis. » Post hæc deducens eum aliquantulum, remisit gaudentem Albinus ad sua suosque.

* Osulfo. De cuius lapsu videntur accipiendæ epistolæ 158 et 159 (nunc 207 et 208).

CAPUT X.

*Ludovici filii Caroli Magni principatum prædicit.
Lectioem Virgilii suis discipulis interdicit.*

XVIII. Rex siquidem magnus imperatorque potens Carolus orationis gratia, unaque desideratæ conlocutionis mutæ cum Albino sepulcrum sancti Martini suis cum filiis Carolo, Pippino ac Ludovico, visitare studuit; quo in loco tenens manum Albini ait secreta: « Domine magister, quem de his filiis meis videtur tibi in isto honore, quem indigno quanquam dedit mihi Deus, habere me successorem? » At ille vultum in Ludovicum dirigens novissimum illorum, sed humilitate clarissimum, ob quam a multis despicibilis notabatur, ait: « Habebis Ludovicum humilem successorem eximum. » Hoc tunc solus audivit Carolus; sed post cum eisdem reges erecta cervice, et Ludovicum humili, orationis gratia in ecclesiam sancti Stephani incidere cerneret, sedens in loco quo sepeliri volebat, inquit sibi assistentibus: « Cernitis Ludovicum fratris suis humiliores? certe videbitis hunc patris celsissimum successorem. » Nec non, cum post communionem corporis Christi et sanguinis manu propria eis misceret, idem Ludovicus humilitate clarissimus præ omnibus patri sancto se inclinans, ejus osculatus est manum. Tunc vir Domini assistenti sibi ait Sigulfus: « Omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Certe istum post patrem Francia gaudebit habere imperatorem. » Hoc nos jam factum et videmus et gaudemus. Depositi sunt, qui videbantur cedere, et exaltata est oliva fructificans in domo Domini. Ipse denique Pater Carolus multa eruditur cura artibus liberalibus Scripturarumque divinis, adeo ut sapientissimum omnium Francorum efficeretur regum qui fuerunt ab adventu Christi. Docuit etiam eum, per omne vitæ tempus, quos psalmos poenitentiae, cum litanis et orationibus, precibusque; quos ad orationem specialem faciendam, quos in laude Dei, quos quoque pro quacunque tribulatione, quemque etiam, ut se in divinis exerceret laudibus, decantaret. Quod nosse qui vult, legat libellum ejus ad eundem De ratione orationis ^a.

XIX. Legerat idem vir Domini libros juvenis antiquorum philosophorum, Virgiliique mendacia, quæ nolebat jam ipse nec audire, neque discipulos suos legere, « sufficient, inquit, divini poetæ vobis, nec egetis luxuriosa sermonis Virgilii vos pollui facundia. » Contra quod præceptum tentavit Sigulfus Vetusalis secreta agere, unde post erubuit publice. Advocans namque suos quos tunc filios nutrebat, Adalbertum et Aldricum, jussit coram se secretissime Virgilium legere, interdicens eis ne quis ullo modo sciret, ne forte ad patris Albini notitiam perveniret. Albinus autem solito more ad se vocans, ait: « Unde te habemus, Virgiliane? Cur cœpisti ac voluisti contra meam voluntatem et consilium me ignorante, agere, ut Virgilium legeres? » Sigulfus vero se ad pedes ejus proiciens stultissime se egisse confessus humiliter poenituit. Cujus satisfactionem benigne pater post increpationem recepit, monens eum ne ultra tale aliquid ageret. ^b Testatur vir dignus adhuc superstes Aldricus abbas, nec se nec Adalbertum cuiquam hoc innotuisse, sed usque tunc, sicut eis præceptum fuerat, omnimodis siluisse.

CAPUT XI.

Occulta novit. Incendium restinguit. Infirmos sanat.

XX. Fratribus Cormaricensibus, quos valde dili-

^a Quem exhibemus sub tit. Officia per ferias tom. II. Vide etiam ibi Monitum prævium.

^b Aldricus abbas. Ferrariensis, postea Senonensis antistes, qui decessorem habuit Adalbertum hic laudatum. Hinc patet Vitam hanc scriptam esse ante annum 829, quo Aldricus ex abbate factus est episcopus Senonensis. MABILL.

^c Benedicti abb. mon. Is ergo diversus a Sigulfo

A gebat, jusserat ipse pater centum modia vini dari. Cumque ad monasterium ducerentur, mandavit per Sigulfum Benedicti abbatis monachum ^c provisoriibus monasterii, ut tenerent interim ductores vini, quousque coram eis de vasculis, in quibus ipsum vinum adduxerant, in alia mutaretur; quia aliqui ex eis, inde furtive sumentes, in vascula, quatenus plena essent cum ad monasterium pervenirent, fabulum aquæ miscuerant, quod ita factum fratres certissime probarunt.

XXI. Aigulfus præterea presbyter Engelsaxo, et ipse ad eundem patrem visitantium Turonis venit. Cumque ante januam ejus domus cœpisset assistere, ecce! quidam Turonensium fratrum simul, videlicet quatuor, juncti hunc respicientes, putantesque nihil eum illorum de locutione scire, colloquebantur ad invicem: « Venit iste Britto vel Scotto ad illum alterum Brittonem, qui intus jacet. O Deus, libera istud monasterium de istis Brittonibus. Nam sicut apes undique ad matrem revertuntur, ita hi omnes ad istum veniunt. » Ingressus est autem idem presbyter domum Albini: post nonnulla alia retulit ei quæ audierat. Cui Albinus, « Nosti, inquit, qui sunt? » At ille: « Vere neque novi, neque eos respicere præ verecundia quivi, quando ista dicebant. » Pater vero Albinus ait: « Certe ego novi qui sunt. » Vocans ergo eos ipse propriis nominibus ad se venire jubet, dicens: « Isti sunt. » Cœdolens itaque eorum stultitiæ pepercit eis dicens: « Parcat illis Christus Filius Dei. » Dans autem eis singulos vini calices bibere, iterum foras leniter exire jubet. Aigulfus vero postea id diligentissime per alios sciscitans eodem fuisse probavit.

XXII. Neque illud silentio prætereundum ratus sum quod multi noverunt. Custos denique sepulcri sancti Martini, providebat qui ceram et vestimenta omnia quæ ad ipsam basilicam pertinebant, intrans cum candela accensa secretarium quo ista servabantur, intulit eandem stipiti; quam cum egrederetur oblitus est accipere. Firmans itaque ostium sera abiit: candela vero ardens cecidit super ceram; cœra quoque magnas dans flammam ad vestimenta quæ periculis hærebant, multa cum vi ignem emisit: vestimenta porro usque ad tectum. Quod custos sentiens cum clavi statim ad aliud monasterium ^d fugit. Fit undique concursus, pulsatur ostium, nec ullo aperitur sudore. Clerici, pretiosum quicunque aliquid in domo sua habebant, foras mittebant: ecclesia sancti Martini vestimentis quibusdam nudabatur, nec aliud quisquam sperare poterat, quam totius monasterii concremationem: nudabatur plumbo tectum. Aderat Albinus oculis jam non videns. Interrogat ergo quid agatur. Cui unus discipulorum suorum Vetusalis, « Perge, inquit, hinc, mi domine Pater, ne forte aut plumbo superius projecto usque ad mortem percutiaris, aut igne cremeris. Certus enim interitus manet. » Cumque Albinus voluisset ire, iterum ad eum Vetusalis, « Mi, inquit, domine Pater, vade ad sepulcrum domini Martini et pro nobis intercede. » Fecit itaque ipse Albinus. Cumque illuc pervenisset, extendit se super terram in cruce, gemitum emittens ad cælum. Miro igitur modo ac incredibili, statim ut Albinus se projecit in terram, totus ille ignis ita extinctus est, ac si immenso necaretur fluvio. Hoc cernentes clerici, magno cum stupore exsultantes ad locum illum festinato perveniunt, ubi Albinus ante sepulcrum sancti Martini prostratus in cruce pro eis jacens Deum precabatur. Elevantes autem eum humo benedicunt

Vetulo?

^d Ad aliud monasterium. Mabillonius existimat per aliud monasterium hic significari aliam basilicam; nam, inquit, et basilicæ monasteria non raro vocabantur, et duæ minimum erant ecclesiæ in monasterio Martiniano. Henschenius tamen custodem credidit revera in aliud monasterium fugisse timore poenitentiae.

Deam, qui per Albini preces totam fabricam monasterii sancti Martini, igne ne consumeretur, salvavit. Hæc tua sunt, sancte Martine, digna exempla, qui ignes quondam cum quæreret fugere, non poterat; ad Deum conversus oratione ignes illos exstinxisti minaces. Vire celsa fides, quæ suo calore igneos potuit extinguere globos. Nec mirum si elementa precibus ac jussis Albini propriam vim linquant, cum ipse in corde requiescat ejus qui diligentem se diligit, ambulantesque in igne flamma non permittit fuscari. Te in his adoramus, te glorificamus, teque laudamus, qui sicut dignatus es polliceri servis tuis tua servantibus mandata, operibus etiam in Albino tuo ostendisti evidentissime. Tu quidem dixisti, Christe Jesu: si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam, videlicet ut glorificetur Pater in Filio.

XXIII. Illud quoque ad laudem Domini commemorandum est, quod multi sæpius ad Albinum venientes infirmi, benedictione ejus cum fide accepta, sospitatem recipere corpoream. Quodam etiam tempore, fertur ut a nonnullis præcipuis, quidam pauper oculorum lumen gravi habens obductum caligine ad januam exterioris domus veniens Albini, flagitabat dari sibi aquam, ejus qua loti forent oculi: aiebat enim revelatum illi fuisse [quod si (*Edit. quas*)] ex ea oculos suos ablueret, visum reciperet. Ignorante ergo Albino colligitur aqua qua faciem et oculos laverat, daturque occulte poscenti pauperi. Lavans igitur pauper ille aqua illa oculos cum plena fide, caliginem fugavit, ac clarum lumen recepit. Illustramur et nos tuo, pater, sudore, lavanturque tua pia doctrina animarum nostrarum crimina, nesciente te ultra jam fatigari labore oculorum; tu quoque corporali visu minime carnebas, et aliorum [mentes] semper illuminare satagebas: quosque præsentialiter non poterat, litteris absentialiter erudicabas, scribens multa omni Ecclesie utilia.

CAPUT XII.

Opera varia quæ scripsit.

XXIV. Postulante namque imperatore Carolo scripsit librum de sancta Trinitate utilissimum (Tom. I hujus editionis), nec non de rhetorica, dialectica (Tom. II) et musica. Scripsit ad Guadradam de animæ ratione (Ibid.). Postulantibus feminis Gisla et Richtrude honestissime super Evangelium Joannis partim de suo, partim de sancto Augustino mirabile opus composuit (Tom. I). Scripsit et in quatuor epistolas Pauli, ad Ephesios scilicet, ad Titum, ad Philemonem et ad Hebræos (Ibid.). Ad Fredegisum (Ibid.) in Psalmos. Ad Widonem comitem homelias de principalibus vitiis et virtutibus (Tom. II). Ad Sigulfum suum quæstiones in Genesi perutilles (Tom. I). In Proverbiis Salomonis et Ecclesiaste (Ibid.), in Canticis Canticorum luculenta sub brevitate ineffabiliter (Ibid.). Sub nominibus Franci et Saxonis de grammatica cum interrogatione et responsione facundissimum libellum (Tom. II). Collegit multis de Patrum Operibus homeliarum duo volumina. Scripsit de orthographia (Ibid.). In centesimo quoque octavo decimo psalmo stylo usus est aureo (Tom. I). Sunt et alia multa, quæ quisquis legerit et diligenter scrutatus fuerit non modicam sui ædificationem reperiet, sicut in epistolis ad multos directis. In his ergo et hujusmodi reliquum vitæ suæ ducebat tempus, celestem in terris duxit vitam. Præstolans in novissima positus vigilia filii hominis adventum, intraret ut cum eo ad nuptias: Lavabat singulas per noctes lectum suum lacrymis, sanctorum semper se munies intercessionibus, quorum omni die celebrabat solemnia, hostis ne ullis antiqui confoderetur jaculis, qui nequaquam ejus irrumpere

^a Distincta utique ab illis Pauli Warnefridi: sed illa Alcuini etiamnum latent.

^b Illas missas Alcuinus ad alias quoque ecclesias

domum tam occulte poterat, ut ab ipso repente non deprehenderetur, crucisque signo pelleretur.

CAPUT XIII.

Diabolum oratione pellit. Pia ejus exercitia.

XXV. Quadam igitur nocte solito orationem cum psalmodum decantatione volens secretim fundere, aggravatur immenso somno. Surgens vero e lectulo, tulit cappam desuper se: cumque iterum aggravare tur somno, exspoliavit se omnibus vestimentis, præter sola camisia et femoralibus. Nihilominus vero perseverante somno, accepit turribulum, et pergens ad locum quo erat ignis tutatus, implevit prunis illud, ac desuper timiam posuit, totamque cameram odore suavi perfudit. Qua in hora corporali se specie diabolus præbuit ei visibilem. homo quasi magnus, nigerrimus ac deformis barbatusque, blasphemiarum in eum aggerens jacula: Quid, inquit, hypocrita agis, Alcuine? Cur coram hominibus justum te videri conaris, cum deceptor sis magnusque simulator? Tu putas his tuis fictionibus acceptabilem posse te habere Christum? Sed miles Christi ineluctabilis stans cum David in turre, quæ est ordinata omni armatura fortium et mille pendentibus clypeis cælesti dicebat voce: *Dominus lux mea et salutare meum, quem timebo? Ipse fortitudo viarum mearum, quem formidabo? Intellige, Domine, murmur meum, adverte vocem clamoris mei, rex meus et Deus meus, quia te deprecor, Domine. Mane audies vocem meam, mane præparabor ad te, et contemplabor surgens medio noctis ad confitendum tibi. Applicant mihi mendacium superbi: ego autem in toto corde scrutabor præcepta tua. Fiat cor meum perfectum in præceptis tuis, et confundantur, qui inique conterunt me, dum non confundar ego, quando aspiraverit dies et fuerit inclinata umbra.* Fugatus denique hostis, et ipse completa oratione quiescit. Hac in hora unus solummodo discipulorum ejus Waldramnus nomine, adhuc vivens, vigilabat, occulte cernens hæc omnia, testis scilicet hujus rei quæ fieret.

XXVI. Utatur idem pater, Apostoli juxta consilium, non propter gulæ desiderium, sed propter carnis infirmitatem vino modico. Fugiebat modis omnibus otiositatem: nam aut legebat, aut scribebat, aut discipulos erudiebat, aut orationi vacabat et psalmodum decantationi, inevitabilibus tantummodo corporis indulgens necessitatibus. Erat pauperum pater, humilibus humilior, divitum ad pietatem invitator, superbis superior, discretor quoque omnium, egregiusque liberator. Celebrabat omni die missarum solemniam multa cum honestatis diligentia, habens singulis hebdomadæ diebus missas deputatas proprias. Dominica porro die nullo unquam tempore, postquam lux inchoasset apparere auroræ, se tradebat sopori: sed velociter levitice se præparans suo cum Sigulfo presbytero missarum colebat solemniam specialium usque horam tertiam: et tunc nimia cum reverentia publicam intrabat ad missam. Discipuli vero ejus, aliis solliciti cum in locis essent, maxime ad opus Dei cum assisterent, studebant ne quid reprehensionis in eis ab illo cerneretur.

CAPUT XIV.

Beati Alcuini obitus.

XXVII. Jam ergo Albinus corpore dissolvi cupiens et cum Christo esse desiderans, exorabat eum ut die quo in linguis igneis Spiritus sanctus super apostolos venisse visus est et eorum corda replevit, si fieri posset, migraret e mundo. Vespertinum siquidem pro se officium in loco quo elegerat post obitum quiescere, juxta videlicet ecclesiam sancti Martini, hymnum sanctæ Mariæ evangelicum cum hac anti-

misit, illarumque usum commendavit. Vide epistolas 46 (nunc 50) et 192 (nunc 142), et Monitum prævium ad Librum Sacramentorum tom. II.

phona decantabat : *O clavis David* ^a, et sceptrum domus Israel, qui aperis et nemo claudit, claudis et nemo aperit, veni et educ vinculum de domo carceris, sedentem in tenebris et umbra mortis; dicens post orationem Dominicanam hos versus : *Quemadmodum cernuus desiderat ad fontes aquarum, etc. Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum. Beati qui habitant in domo tua, etc. Ad te levavi oculos meos. Unam petii a Domino. Ad te Domine levavi animam meam, et reliqua hujusmodi.*

XXVIII. Quadragesimæ igitur tempus, sicut semper consueverat, dignissime omni contritione carnis et spiritus mundationeque habitus celebrans, sanctorum basilicas, quæ sunt intra sancti Martini monasterium, canctis noctibus frequentabat, lavans se [a culpis] suis multis gemitibus. Cum vero Resurrectionis Domini perageretur solemnitas, nocte ejus Ascensionis decidit in lectum, gravi fatigatus languore usque ad mortem, nec poterat loqui. Tertia tandem antequam migraret die, solitam exsultationis voce decantavit antiphonam : *O clavis David*, versusque supra memoratos recitavit. Die autem Pentecostes, peracto matutinali officio, eadem hora qua ingredi consueverat ad missas aurora patente, sancta Albini anima carne solvitur, ministerioque levitarum celestium, beatum habentium secum protomartyrem Stephanum et Laurentium archidiaconum, angelorum cum exercitu ad Christum, quem amavit, quem quesivit, perducitur, et fruitur ejus gloria in cælo per omnia sæcula feliciter, cui servivit in mundo fideliter.

CAPUT XV.

Lucis splendor in ejus obitu apparet, et alia mira contingunt. Sepultura.

XXIX. Decessit igitur dierum plenus numero, XIV Kal. Junii, anno ab Incarnatione Domini 804. Eadem vero nocte super ecclesiam sancti Martini inestimabilis visa est splendoris claritas, in tantum ut putaretur a longe positus tota igne cremari. Quibusdam denique per totam illam noctem ipse splendor visus est, nonnullis tribus apparuit vicibus. Aurora autem surgente globus ille jam altissimus super eum venisse locum visus est, quo Albinus jacebat, animaque ejus egrediente cœlum penetrasse. Testatus est siquidem Josephus archiepiscopus per totam noctem et ab eo et a suis visum fuisse. Testantur multi et nunc corpore valentes. Plurioribus siquidem non ea nocte, sed præterita, Dominica prima scilicet post Ascensionem Domini, ipsa claritas eodem, ut dictum est, modo apparuit.

XXX. Eadem quoque hora cuidam solitario in Italia posito celestium levitarum ostensus est exercitus, laudes Christo ineffabiles in aere resonans : in quorum medio Alcuinus, splendidissima indutus dalmatica astans, cœlum cum eis ingressus, pontifici æterno ut ministraret cum perenni gaudio : quod idem solitarius fratri cuidam Turonensi, apostolorum solito frequentare limina, ad se venienti, eodem Pentecostes die indicavit. Interrogans namque eum ait : Quis est ille abbas, qui apud Turones in monasterio sancti Martini conversatus est? Quo vocatur nomine? Vel, si valebat, quando inde existi, corpore? Ad quem frater ille : Vocatur Alcuinus, estque magister optimus in tota Francia. Quando huc iter ar-

ripui, sanum eum reliqui. Respondens vero solitarius ille, ait cum lacrymis : Vere felicissima fruitur sanitate. Indicavitque ei quid eodem die viderat aurora clarescente. Ipse autem frater reversus Turonis, quæ audierat, retulit.

XXXI. Pater denique Sigulfus corpus patris cum quibusdam aqua honorifice lavans, posuit super feretrum. Habebat nempe et ipse tunc magnum dolorem capitis, sed fide animo sanus, citam reperit sanitatem capitis. Oculos namque super magistri lectulum elevans, cernit pecten, quo ipse suum solebat pectinare caput. Istum ergo manibus sumens ait : Credo, Domine Jesu, quia si isto magistri mei pectine meum pectinavero caput, meritis illius statim sanabitur. Ubi igitur prima vice pecten duxit per caput, quantum de eo tetigit, totum sanum habuit, sicque totum pectinando gyrans omnem dolorem amisit. Alter discipulorum ejus, Eangist nomine, dentium immenso graviter afflictus dolore, hortatu Patris Sigulfi eodem pectine dentes tetigit; et continuo, quoniam cum fide fecit, sanitatem meritis Alcuini recepit.

XXXII. Audiens vero civitatis Turonis Joseph episcopus, vir bonus et Deo amabilis, beatum obiisse Alcuinum, advenit celerius illuc suo cum clero, oculosque ejus propriis rigans lacrymis deosculabatur diutius. Præcepit autem, sapienti usus consilio, ne in eo sepeliretur loco, quo idem Pater foris voluerat ^b; sed intra sancti Martini basilicam honorificentissime, ut quorum in cœlis junctæ sunt animæ, una sint corpora domo in terris posita. Sicque factum est. Super cuius tumulum positus, est, sicut ipse jusserat, titulus quem ipse vivens dictaverat, lamina scriptus in ærea parietique insertus.

EPITAPHIUM ALCUINI.

Hic, rogo, pauxillum veniens subsiste viator,
Et mea scrutare pecclore dicta tuo :
Ut tua deque meis agnoscas fata figuris,
Vertatur species ^c, ut mea, sicque tua.
Quod nunc es, fueram, famosus in orbe viator,
Et quod nunc ego sum, tuque futurus eris.
Delicias mundi casso gectabar amore,
Nunc cinis et pulvis, vermibus atque cibus.
Quapropter potius animam curare memento
Quam carnem; quoniam hæc manet, illa perit.
Cur tibi rura paras? quam parvo cernis in antro
Me tenet hic requies, sic tua parva fiet
Cur Tyrio corpus inhias vestirier ostro,
Quod mox esuricus pulvere vermis edet?
Ut flores pereunt vento veniente minaci,
Sic tua namque caro, gloria tota perit.
Tu mihi redde vicem, lector, rogo, carminis hujus;
Et dic : da veniam, Christe, tuo famulo;
Obsecro, nulla manus violet pia jura sepulcri,
Personet angelica donec ab arce tuba :
Qui jaces in tumulo, terræ de pulvere surge,
Magnus adest iudex, millibus innumeris.
Alcuin nomen erat sophiam mihi semper amanti.
Pro quo funde preces mente, legens titulum.

Huic epitaphio subjuncta sunt verba sequentia ab alio quodam : Hic requiescit beatæ memoriæ domnus Alcuinus abbas, qui obiit in pace XIV Kal. Junias. Quando legeritis, o vos omnes, orate pro eo, et dicite : *Requiem æternam donet ei Dominus* ^d.

nus ex Browero Antiq. Fuldensium libr. 1, cap. 10, quod nuper exstabat in ecclesia Hersfeldensi. Illud tamen non est Alcuini, sed potius *Albini præpositi Hersfeldiæ, in philosophica arte eruditissimi, et antea scholæ magistri famosissimo*, uti de eo legitur in Chronico Hildesheimensi ad annum 1034. Vid. Mab. in Elog. n. 77, et Hensch. ad cap. 4 Vitæ not. ^b. Epitaphium ergo istud nullum hic locum meretur.

^a *O clavis David*. Est hæc antiphona ex celebribus, quæ septem diebus ante Nataktia Domini ad Vesperas recitantur; et hæc refertur ad 20 Decembris. HENSCHE.

^b Nempe Alcuinus non probabat quorundam studiosum in præparandis tumultis suis. Vid. epist. 150 (a. Junc 199).

^c Al. legunt : vertitur en species.

^d Aliud Epitaphium hoc loco retulit D. Querceta-